تاریخ انضباط بخشی به طرق قرائات سبع و قرائات عشر

شاگرد: سبع و عشر صغری و کبری و کتابهای آنها را منظم می‌فرمایید.

استاد: خدایش اینها در حافظه من نیست؛ پیر مرد شده‌ام. اندازه‌ای که در حافظه ام هست عرض می‌کنم. بقیه آن را باید در سن جوانی جست و جو کنید. الحمد لله امکانات امروزی هم هست و می‌توان سریعاً آنها را ثبت کرد. آن چه که من عرض می‌کنم، این است: ابن مجاهد به‌خاطر مطالب بسیاری مهمی که در آن زمان بود -قبلاً دو ثلث آن را بحث کرده‌ایم- السبعه را نوشت. یعنی از بین قراء زیاد این هفت نفر را انتخاب کرد. ولی او نیامد بگوید چهارده راوی. اصلاً بنای او نبود که چهارده راوی را بگوید. تنها هفت قرائت را تعیین کرد. السبعه فی القرائات. قرائات شاذه را هم می‌خواست بنویسد که نتوانست و بعداً ابن جنی کار او را ادامه داد. این برای ابن مجاهد.

دانی و مکی به ابطالب هر دو از اندلسی‌هایی بودند که در تخصص خودشان هنگامه بودند. هر دو آمدند برای این قراء سبعه، دو راوی را ذکر کردند. تبصره مکی بن ابطالب به این صورت است. در کتاب الاجازات بحارالانوار را ببینید: علماء بزرگ شیعه سند خودشان را به التبصره مکی نقل می‌کنند. می‌گوید این استاد من بود و ... که تبصره را نزد او خوانده‌ام. همچنین التیسیر را در اجازات بحارالانوار ببینید. دانی تیسیر را نوشت و تبصره را مکی بن ابطالب نوشت. اینجا اولین مرحله است؛ چون متخصص بودن گفتن السبعه ابن مجاهد را که تنها روی مشهور دور می‌زد، به محدوده متواترات بیاوریم. وقتی مقدمه السبعه ابن مجاهد را می‌بینید اصلاً اسمی از تواتر نمی‌برد. می‌گوید من می‌خواهم آن چه که بین قراء امصار مشهور است را بیاورم. اما این متخصصین گفتن ما کاری می‌کنیم که قرائات متواتر را از غیرش جدا کنیم. لذا تبصره و تیسیر برای این نوشته شد.

لذا اهل فن دیدند که تیسیر خیلی خوب شده؛ قراء سبعه با چهارده راوی متواتر را ذکر کرده؛ لذا شاطبی آمد آن را به نظم در آورد. وقتی شاطبیه، تیسیر را به نظم در آورد، میخ اینها کوبیده شد. لذا در زمان علامه حلی اینها یک امر کلاسیکی شده بود که صدها بار در کلاس‌های اقراء اینها خوانده می‌شد. آن را درس می‌گرفتند و می‌خواندند. سخاوی شاگرد شاطبی، بر آن شرح نوشت. اگر این شاگرد را نداشت شاید این قدر معروف نمی‌شد. سخاوی خیلی مهم بود. اینها در زمان علامه رایج شده بود.

در ادامه اهل فضل ناراحت بودند؛ از اینکه چرا هفت قاری را آوردند؟! کار ابن مجاهد درست نیست. از ناحیه اهل فضل بر این تأکید شد که سبع تنها درست نیست. بلکه عشر هم متواتر است. یکی از آنها شهید اول است. سبکی چه گفت؟ گفت تواتر عشر ضروری دین است. اینها آدمهای عادی نبودند. از بزرگان آن فن بود که فتوا می‌داد. لذا ابن جزری با اینکه خودش عالم بود اما مجبور شد که نزد سبکی برود که فتوا در دستش بود. از او استفتاء کرد و آن را در کل بلاد پخش کرد،

سپس النشر را نوشت. فتوای او این بود که گفت تواتر قرائات عشر، ضروری دین است. همانطوری که شهید در ذکری الشیعه فرمودند «لثبوت تواتر العشر». در چنین فضایی اهل فضل، فضا را بر گرداندند. با نوشتن النشر و طیبه النشر، فضا به طرف تواتر عشر آمد. بعد صنعت چاپ نگذاشت که اینها ادامه پیدا کند. ولی در فضای متخصصین الآن هم هست.

الآن شما به تمام دانشگاههایی که علوم قرآنی دارند، بروید تواتر عشر به این معنای کلاسیکی که من عرض میکنم برای آنها ثابت است. قبلاً از زرقانی هم خواندم. گفت قبلاً من به تواتر عشر قائل نبودم، وقتی وسعت اطلاعات پیدا کردم، فهمیدم که عشر متواتر است.

شاگرد: بهمعنای کلاسیک یعنی قرائات عشر، هر کدام از آن دوتا؟

استاد: یعنی عشر کبری. همانی که طیبه النشر است. ببینید الآن که به قاهره بروید، کتاب آقای هادی فضلی حتی بین خود اهلسنت مرجعیت پیدا کرده است. چون ایشان دانشگاه رفته بود و با همه محیط ها آشنا بود. تحصیلات اصلی ایشان در نجف بوده. ولی دانشگاه هم رفتهاند و از آنها مدرک گرفتهاند. لذا میبینید که اهلسنت، حسابی میگویند الفضلی فی کتابه القرائات. یعنی کتاب ایشان حتی در پایان نامه های سعودی و اردن و دمشق و ... مرجعیت پیدا کرده است.

منظورم این است که وقتی به این دانشگاه میروید، یکی از چیزهایی که باید دوره آن را طی کنید، طیبه النشر است. البته من از حدس قوی و روی شواهد میگویم. نه اینکه رفته باشم. یعنی خبر ندارم. الآن مثلاً شاطبیه خوب است، اما آن چه که محور کارشان است، طیبه النشر است. معنای این حرف چیست؟ یعنی برای آنها جا گرفته که عشر متواتر است. اگر به قاهره بروید و درس اینها را بخوانید و بخواهید در رشته قرائت باشید، طیبه النشر میخوانید.

شاگرد: صغری و کبری ماند.

استاد: صغری برای طرق بیست و هشت گانه شاطبیه است. و کبری برای طرق النشر است که حدود شش‌صد-هفتصد راوی است که در مقدمه آن آمده است. این حاصل چیزی است که در ذهن من بود.

بازبینی #2
ایجاد شده 29 آوریل 2024 15:43:53 توسط ... .
به روزرسانی شده 5 ژوئن 2024 12:16:55 توسط ... .